

Gældssanering

Når man rådgiver om – eller overvejer – muligheden for en gældssanering, er det vigtigt, at man er opmærksom på en række væsentlige betingelser for at få en gældssanering samt kender de væsentligste forskelle på den almindelige gældssanering og gældssanering i konkurs. En almindelig gældssanering har normalt en varighed på 5 år, hvor der skal betales afdrag, mens en gældssanering i forbindelse med en konkurs typisk sættes til en 3 årig periode. Ligeledes er vilkårene for at få en gældssanering under konkurs lempet i forhold til den almindelige gældssanering, jf. nærmere herom under afsnittet "Gældssanering i forbindelse med konkurs" nedenfor.

Herudover bør man også være opmærksom på, at det almindelige formueretlige princip om særråden og særhæften for ægtefæller/samlevende ikke gælder i en gældssaneringssag. Ved bedømmelsen af hvorvidt de økonomiske betingelser er opfyldt, skal der således i en gældssanering også tages hensyn til ægtefællens eller samleverens indtægts- og formueforhold.

Skyldners ægtefælle/samlever

Under en gældssanering skal indtægter hos skylder såvel som hos ægtefælle/samlever tages i betragtning.

Der stilles således et krav om, at ægtefællen, på samme måde som skyldner, stiller sin indkomst "til rådighed" under en gældssanering. Ægtefællen er dog altid berettiget til at fradrage egne udgifter, herunder vedrørende egne aktiver, jf. gældssaneringsbekendtgørelsens § 12. Spørgsmålet om, og i givet fald hvordan og i hvilket omfang, ægtefællen direkte eller indirekte skal bidrage til betaling af dividende til skyldners kreditorer er foreslået løst ved en mellemløsning med en sondring mellem "ny" og "gammel" gæld. Dette betyder, at såfremt skyldnerens gæld i al væsentlighed er stiftet før påbegyndelse af ægteskab/samliv, kan der ses bort fra ægtefællens/samleverens forhold ved vurderingen af, hvorvidt den økonomiske betingelse er opfyldt.

Aktiver

Aktiver tilhørende ægtefælle eller samlever inddrages ikke, uanset om der er aftalt fælleseje eller særeje i ægteskabet, medmindre ganske særlige forhold taler herfor. Den klare hovedregel er dog, at ægtefællens aktiver holdes udenfor gældssaneringen. Der er således intet til hinder for, at ægtefællen kan have købt et aktiv på kredit og stadigvæk få lov til at beholde dette til trods for dennes ægtefælles forestående gældssanering, da udgangspunktet netop er, at ægtefællen ikke hæfter for skyldners gæld. Det forudsætter dog, at ægtefællen selv er i stand til løbende at finansiere gælden vedrørende aktivet, og at aktivet reelt er finansieret af denne..

Er det nødvendigt for at bestride udgifterne, at der overføres midler hertil fra skyldneren, må aktivet sælges. Ligeledes hvis ægtefællen har erhvervet aktivet uden reelt at have haft økonomien til det. Ægtefællens indtægter skal være tilstrækkelige for at dække ydelserne på vedkommendes aktiv. Er der foretaget nyanskaffelser i ægtefællens navn, til trods for at skyldner havde den højeste indkomst, kan skifteretten som et vilkår for gældssaneringen kræve, at friværdien i ægtefællens eller samleverens aktiv skal komme kreditorerne til gode.

Fast ejendom

Har ægtefællen købt dyrt indbo eller personlige ejendele på kredit, kan genstandene under de anførte forudsætninger, således beholdes. Relaterer udgifterne sig derimod til ægteparrets fælles bolig, forstået som den faste bolig, er udgifterne hertil normeret i bekendtgørelsen, og der kan efter § 12 in fine ikke fradrages yderligere gæld, der vedrører den faste ejendom, bortset fra de tilfælde, hvor det månedlige afdrag til kreditorer-

ne ville overstige skyldnerens nettoindkomst, jf. bkg. § 3, stk. 2. Har ægtefællen svært ved at betale afdragene til ejendommen, vil skifteretten tillægge dette betydning i vurderingen af, hvorvidt der kan siges at foreligge en afklaret situation.

Ejer ægtefællen fast ejendom, og er denne overbehæftet, vil skifteretten som hovedregel stille krav om, at ejerboligen sælges, forinden der kan opnås gældssanering. Ligeledes hvis boligen er finansieret med de populære F1 og F3 lån, vurderer skifteretten, hvorvidt der foreligger afklarede økonomiske -og afklarede boligforhold. Særligt hvis en omlægning kan komme på tale i gældssaneringsperioden, vil de uafklarede forhold ikke være at overse. Derimod må ægtefællen gerne før gældssaneringen omlægge sine afdragspligtige lån til afdragsfrie lån. Sker omlægningen inden kendelsen om gældssanering afsiges, vil det medføre, at afdragsperioden under alle omstændigheder skal forlænges, i og med der ikke afdrages på gælden. Dette modsvares af, at den lavere ydelse på lånet vil resultere i en lavere boligudgift og dermed en øget betaling til kreditorerne i afdragsperioden.

Indbetalinger på pensionsopsparing

Har ægtefællen indbetalt et, efter de forhold på tidspunktet betalingen fandt sted, uforholdsmæssigt stort beløb på dennes pensionsopsparing, kan der eventuelt indgås en studehandel, hvorefter skyldner stadigvæk kan få tildelt gældssanering, modsvarende at et beløb svarende til det for meget indbetalte skal indfries eller indgå i forslaget til gældens sanering. Det beløb, der skal indgå, kan ikke overstige pensionsopsparingens værdi. Ophæves en pensionsordning helt eller delvis efter fristdagen som led i gældssaneringen, kan der ikke foretages modregning fra pensionsinstituttets side i det beløb, der skal komme til udbetaling til fordringshaverne.

Nægtelsesgrunde – almindelig gældssanering

Konkurslovens § 197 opstiller en række nægtelsesgrunde, der hver for sig, eller i kombination, kan bevirke at skyldneren ikke er berettiget til gældssanering.

Til trods for nægtelsesgrundene skal gældssanering altid træffes på grundlag af en konkret vurdering af den pågældende skyldners samlede situation, jf. herved også formuleringen ”i almindelighed”, hvor gældens størrelse, debtors alder, årsagen til gældens opståen samt debtors vilje til at afdrage på gælden er elementer, som indgår i vurderingen. Dette er begrundet i, at skyldnerens interesse i helt eller delvist at få slettet sin gæld må vejes op mod kreditorernes interesse i at få de penge, de har til gode.

1) Skyldnerens økonomiske forhold er uafklarede

Det er en forudsætning for gældssanering, at der er tilstrækkelig klarhed over skyldnerens/ægtefællens økonomiske forhold.

En almindelig gældssanering kan ikke genoptages med henblik på at fastsætte en højere dividende, selvom indkomstforholdene ændrer sig, efter kendelsen om gældssanering er afsagt. En eventuel merindtægt vil i disse tilfælde tilfalde skyldneren, hvorfor skifteretten, som konsekvens heraf, er påpasselige med at tildele gældssanering, hvis der er tvivl om skyldnerens fremtidige indtægtsmuligheder. Kravet om afklarede forhold skal ses i sammenhæng med, at kreditorerne skal betrygges i, at skyldner yder det maksimale bidrag til dividenden.

Følgende forhold kan føre til at skifteretten nægter gældssanering, som følge af det vurderes, at der ikke er tilstrækkelig klarhed over de økonomiske forhold.

Arbejdsløshed

Har skyldneren/ægtefællen tidligere haft lønnet beskæftigelse, men på ansøgningstidspunktet er arbejdsløs, vil der være forventning om, at han/ægtefællen kan opnå beskæftigelse der i lønmæssig henseende svarer til den tidligere beskæftigelse. Den blotte mulighed for at oppebære en højere indkomst i fremtiden vil næsten altid medføre et afslag.

Hvis skyldner er i arbejde, men der er sandsynlighed for, at han vil blive arbejdsløs, vil gældssanering ligeledes nægtes.

Skyldners alder spiller en stor rolle i skifterettens vurdering. Generelt forudsættes det, at jo yngre den pågældende er, desto større er chancen for en ændring i den beskæftigelsesmæssige situation. Er skyldner ung og har fuld erhvervsevne, vil det være sværere at bevise og godtgøre, at han ikke er i stand til, og inden for de nærmeste år ingen udsigt har til, at kunne opfylde sine gældsforpligtelser.

På samme måde gælder det, at en aldrende skyldner, der efter mange års arbejdsløshed, kan sandsynliggøre, at han ikke vil kunne komme i arbejde igen, ikke vil være udelukket fra at få tilkendt gældssanering.

Deltidsarbejde

Er skyldneren eller ægtefællen ikke fuldtidsbeskæftiget, er der en ikke urealistisk mulighed for, at husstanden kan oppebære en højere indkomst i fremtiden, hvorfor gældssanering normalt er udelukket.

Tidsbegrænset beskæftigelse

Tidsbegrænsede stillinger vil ofte føre til at gældssanering nægtes, dog skal dette bedømmes ud fra en konkret vurdering, idet en skyldner, som i en årrække har haft fuldtidsbeskæftigelse, ikke automatisk er udelukket fra gældssanering, til trods for at ansættelsen er sket på sæsonbasis.

Sygdom

Er skyldner ikke erhvervsaktiv som følge af sygdom, vil der ofte foreligge en hindring for gældssanering. Kan skyldner imidlertid dokumentere varig uarbejdsdygtighed som følge af sygdom, bør skifteretten give gældssanering.

Uddannelse

Er skyldner under uddannelse, vil dette blive betragtet som en investering i fremtiden, og en højere indtægt må forventes, hvilket stor set altid medfører, at gældssanering nægtes. Dette gælder ligeledes, hvis skyldneren har afsluttet en uddannelse, men er beskæftiget inden for et andet fag end det uddannelsen vedrører, og dette betyder, at indkomsten forventeligt bliver/er lavere, end hvis der opnås ansættelse indenfor skyldnerens fagområde.

Usikre eller skiftende indtægter

Har skyldneren påbegyndt erhvervsmæssig virksomhed, vil der være knyttet en betydelig usikkerhed til størrelsen af den fremtidige indkomst, hvorfor de økonomiske forhold for tiden kan blive anset for værende uafklarede.

Der kan muligvis føres dokumentation for en stabil indtægt, hvis virksomheden på ansøgningstidspunktet har eksisteret i en periode, og der kan fremlægges regnskab, budget mv. Det vil i denne henseende også spille ind, om ægtefællen/samleveren har en stabil indtægt.

Ved svingende indkomster, såsom hos provisionslønnede, beror det på en konkret vurdering, hvorvidt kravet om økonomiske afklarede forhold er opfyldt.

Boligforhold

Skyldners boligudgift, leje eller terminsydelse skal være rimelig, for at der kan tildeles gældssanering. Hvis skyldner ejer en bolig vil der blive taget udgangspunkt i nettohuslejen, dvs. at skattefordelen er indregnet i huslejen. Bor skyldner i egen bolig, hvor der er en lav friværdi og rimelige boligudgifter kan skifteretten tillade, at skyldneren beholder denne. Ligeledes gør det sig gældende, hvis skyldner bor til leje på almindelige lejevilkår, og udgifterne hertil er økonomisk forsvarlige. Boligforholdet udgør i disse tilfælde ikke et problem i relation til, hvorvidt betingelserne for gældssanering er opfyldt.

Er boligen derimod overbehæftet, har skifteretten tidligere som hovedregel stillet krav om salg som en betingelse for, at gældssanering kan bevilges.

Nyere landsretspraksis fra 2014 viser imidlertid, at denne praksis formentlig underkendes af landsretterne med henvisning til Kl. § 199, stk. 2, som siger:

"Kendelse om gældssanering omfatter dog ikke pantefordringer i det omfang, pantet strækker til. Panthaverne bindes derimod af kendelsen for så vidt angår den del af deres personlige fordring mod skyldneren, som ikke dækkes af pantet."

I Vestre Landsrets afgørelse nr. 1568/14 udtalte landsretten: *"Det er ikke til hinder for gældssanering, at ansøgerens faste ejendom er behæftet med pantegæld, som overstiger ejendommens værdi"*.

I sagen havde skifteretten nægtet gældssanering og udtalt: *"Ejendommen er behæftet med pantegæld, der væsentligt overstiger ejendommens værdi. Uanset at der ikke er en aktuel misligholdelse, er der risiko for, at ejendommen vil blive solgt på tvangsauktion, og derfor vil en gældssanering ikke føre til en varig forbedring af skyldnerens økonomiske forhold, hvorfor der ikke er grundlag for at afsige kendelse om gældssanering."*

Dette blev altså underkendt af Vestre Landsret.

I V 230/14, V 231/14 og V 1568/14 kom Vestre Landsret til samme resultat.

Dog modsat i V 2046/14, men her var situationen ikke helt den samme. Ejendommen blev under sagen vurderet således, at bankens pant lå indenfor mæglervurderingen. Banken ville ikke være med til en aftale om afvikling, som skyldner kunne klare. Her var der risiko for, at ejendommen ville blive solgt på tvangsauktion, og gældssanering blev derfor nægtet med henvisning hertil.

Er skyldneren uden fast bopæl eller logerende og dermed i risiko for at blive opsagt med kort varsel, foreligger der en ikke uvæsentlig risiko for, at skyldneren fremtidigt vil skulle finde en anden muligvis dyrere bolig. Praksis har i sådanne tilfælde nægtet gældssanering, da en dyrere husleje kan føre til, at skyldner misligholder gældssaneringskendelsen. Dette gælder ligeledes, hvis et boligsifte er nært forestående, eller der ved gældssaneringens anmodning allerede er påbegyndt forberedende handlinger mod et boligsifte.

Andre forhold

Andre forhold kan ligeledes gøre sig gældende, hvis de medvirker til en usikkerhed om hustruens fremtidige forhold.

Hvis skyldner er arveberettiget efter en person, hvis død er nært forestående, beror det på en konkret vurdering af den enkelte sags omstændigheder, om hvorvidt skyldner er berettiget til gældssanering. Skyldneren skal under alle omstændigheder i forbindelse med den indledende behandling af ansøgningen om gældssanering oplyse over for skifteretten, hvis han eller hun er arveberettiget efter en person, hvis dødsfald er meget nært forestående.

Hvis skyldner ejer værdifulde aktiver, er det muligt, at disse skal sælges før en gældssanering kan påbegyndes. Hvilket også gør sig gældende, hvis der er usikkerhed om ejerforholdet til et bestemt værdifuldt aktiv eller lignende. Alt tæller med i vurderingen af om husstanden har økonomiske uafklarede forhold.

Opsamling

Gældssanering beror på en konkret vurdering, men man kan alligevel ud fra retspraksis udlede visse omstændigheder, som kan være af afgørende betydning for vurderingen af, hvorvidt der i det konkrete tilfælde kan tilkendes gældssanering.

Skyldner og ægtefællens økonomiske forhold skal være afklaret. Hertil lægges der vægt på, om skyldner/ægtefælle er i et stabilt beskæftigelsesforhold, eller af andre årsager er dokumenteret varigt uarbejdsdygtige. Skyldner/ægtefælle skal arbejde på fuldtid og bo permanent og økonomisk forsvarligt.

Skifteretten vurderer herudfra, om skyldners/ægtefællens indtægtsforhold kan forventes at blive forbedret/forværret væsentligt inden for de nærmeste år. Er dette ikke tilfældet, taler dette for et afklaret økonomisk forhold, som er en forudsætning for tilkendelse af gældssanering.

2) Uansvarlighed i økonomiske anliggender

En uansvarlig adfærd medfører, at skyldner kan blive udelukket fra at få gældssanering. Bestemmelsen er ikke udtømmende, idet det afgørende er, hvorvidt skyldners samlede økonomiske adfærd ud fra en samlet vurdering må karakteriseres som uforsvarlig

Generelt gælder der et lovbestemt krav til gældens størrelse, jf. § 197, stk. 2, nr. 2, litra a-d, som siger, at skyldners uforsvarlige adfærd skal have udløst "en ikke uvæsentlig gæld". Gælden bedømmes både ud fra en relativ og absolut betragtning. Skyldner bliver herved afskåret fra at få gældssanering, hvis den kritisable gæld enten efter sin størrelse eller efter sin andel af den samlede gæld ikke er uvæsentlig.

Nedenfor følger en gennemgang af de fire eksemplificerede typesituationer i § 197 stk.2, nr. 2.

Gælden er stiftet på et tidspunkt, hvor skyldneren var ude af stand til at opfylde sine økonomiske forpligtelser.

Kan gældsstiftelsen betegnes som letsindig i forhold til skyldners indtægtsmuligheder, er sanering som udgangspunkt udelukket. Uansvarligheden forudsætter således, at skyldneren er insolvent på det tidspunkt, hvor den nye gæld stiftes.

Er skyldneren på det tidspunkt, hvor han pådrager sig gældsforpligtelsen, i stand til at afvikle denne samt den allerede eksisterende gæld på normale vilkår, vil gældssanering ikke være udelukket. Det afgørende er

således, hvor stor skyldnerens gæld er på tidspunktet, hvor han påtager sig forpligtelsen, sammenholdt med skyldnerens indkomstforhold.

Hvor skyldneren optager nye lån for at afdrage på allerede forfalden gæld, er gældssanering udelukket.

At skyldner benytter en kassekredit til løbende gældsstiftelse, vil normalt udelukke en gældssanering. Hvert tilfælde beror til stadighed på en konkret vurdering og udgangspunktet gælder således ikke ubetinget. En kassekredit kendetegnes netop ved periodiske udsving, som opsamler skyldnerens løbende indtægter og udgifter, og bør af denne grund ikke alene udelukke gældssanering. Det tilrådes dog, at kreditfaciliteten bør lukkes i forbindelse med indledning af en gældssaneringsag for derved at undgå eventuelle misforståelser.

Gælden er opstået som følge af, at skyldner har påtaget sig en finansiel risiko, der stod i misforhold til skyldnerens økonomiske situation.

Efter § 197, stk. 2, nr. 2, litra b, vil den skyldner, som ved sin adfærd, har handlet uforsvarligt i økonomiske anliggender være nægtet fra gældssanering. Skyldner har påtaget sig en finansiel risiko, der står i misforhold til dennes økonomiske situation, hvilket resulterer i en pådragelse af en ikke uvæsentlig gæld.

Der er således tre betingelser, der skal være opfyldt, for at gældssanering nægtes. Skyldneren skal således

- have påtaget sig en finansiel, dvs. økonomisk risiko
- have påført sig selv en risiko som står i misforhold til dennes økonomiske situation
- have tilført sig en ikke uvæsentlig gæld ved handlingen

Gælden er stiftet med henblik på forbrug

Henvisningen til, at forbrugsgæld som udgangspunkt udelukker gældssanering omfatter både lån stiftet til indkøb af større forbrugsgoder og dagligvarer i almindelighed. Ved afgørelsen af, om en pådraget forbrugsgæld udelukker gældssanering, tages der højde for gældens alder, størrelse og omstændighederne ved gældens pådragelse.

Forbrugsgæld kan være stiftet under meget forskellige omstændigheder. Hvis skyldneren eller dennes husstand mere eller mindre bevidst opretholder et for højt niveau i forhold til indkomsten uden skelen til egen formåen, vil dette udelukke gældssanering. Har skyldneren en stabil indkomst, er der derimod ikke nødvendigvis noget uforsvarligt i at stifte forbrugsgæld.

Gæld til det offentlige, som er oparbejdet systematisk

Skyldneren handler uforsvarligt, hvis han systematisk oparbejder en ikke uvæsentlig gæld til det offentlige. Gæld til det offentlige kan f.eks. være moms og skattegæld, børnepenge eller licens. En systematisk oparbejdet gæld forefindes, hvor skyldneren over en årrække har benyttet de offentlige kasser som en selvbestaltet kredit. Karakteristisk er det, at det offentlige har været uden mulighed for at hindre gældens opståen, f.eks. fordi skyldneren bevidst har udfyldt sin forskudsregistrering urigtigt, undladt at betale børnebidrag eller løbende opbygget et stort momstilsvær.

Der stilles ikke store krav til periodens længe. Praksis viser, at 2 års fejlagtig ansættelse med restskat til følge kan være nok. Jo ældre gælden til det offentlige er, jo lettere er det, at få med i en gældssanering. Det kan formentlig udeledes af praksis, at en skattegæld omfattet af § 197, skal være over 5 år gammel, for at komme med i en almindelig gældssanering, hvoraf højest 5 % af den samlede gæld må være til det offentlige for ikke at udelukke gældssanering.

3) En ikke uvæsentlig gæld er pådraget ved strafbare eller erstatningspådragende forhold

Som udgangspunkt har en tidligere domfældt samme mulighed for at opnå gældssanering, som de der ikke tidligere er dømt for et strafbart forhold. Kriminelle forhold af en vis grovere beskaffenhed udelukker dog almindeligvis sanering.

Hovedreglen er, at hvis en ikke uvæsentlig gæld er pådraget ved et strafbart forhold, kan der i almindelighed ikke opnås gældssanering. Om gælden er væsentlig, beror på en konkret vurdering af gældens størrelse, både relativt og absolut, herunder hvor længe siden, det strafbare forhold er blevet begået, samt den erstatningspådragendes adfærd.

Gældens størrelse

Gæld, der er pådraget ved strafbare forhold omfatter typisk bøder men også erstatnings- og konfiskationskrav, der er afledt heraf. Begrebet gæld i bestemmelsen omfatter ligeledes sagsomkostninger forbundet med en straffesag.

Gælden, ved det opståede strafbare forhold, skal for at udelukke gældssanering, være væsentlig. Heri indgår, som ved uansvarlighedsvurderingen, både en absolut og relativ vurdering af gældens størrelse. En forsigtig tommelfinderregel ud fra foreliggende retspraksis er, at hvis gælden udgør 10 % eller mere af den samlede gæld, er den relativt set ikke uvæsentlig. Der er i disse tilfælde derfor ikke anledning til at overveje gældens absolutte størrelse. Dette kan også udtrykkes på den måde, at den absolutte størrelse af gæld opstået ved strafbare forhold først og fremmest er relevant, når den samlede gæld er betydelig.

Gældens alder

Efter en konkret vurdering af gældens alder, bliver det vurderet, hvorvidt der kan tildeles gældssanering. Da det kan virke særligt stødende, hvis en gæld saneres i umiddelbare forlængelse af den begivenhed, der udløste kravet, skal gælden, ifølge lovforslagets bemærkninger, være ældre end anden gæld, før det kan saneres. Det vil dog afhænge af en konkret vurdering af omstændighederne ved pådragelsen af kravet. Der vil således ud fra præventive såvel som moralske hensyn blive lagt vægt på forholdets grovhed og den tid, der er forløbet siden det strafbare forhold blev begået, men også på hensynet til skyldneren.

Forinden der tages stilling til gældens alder, er det væsentligt at få fastlagt, om der ved bedømmelsen af alderen skal lægges vægt på gerningstidspunktet eller på dømmelsestidspunktet eller begge dele. Krav på bøder, sagsomkostninger og erstatning anses normalt for stiftet ved den strafbare/erstatningspådragende handling foretaget, og der vil derfor være en tidsforskel i relation til domstidspunktet. Som det fremgår af praksis er det ikke ganske entydigt, hvorvidt praksis lægger vægt på det ene eller andet tidspunkt. Det kan dog formentlig udledes, at der normalt ikke meddeles gældssanering, hvor det strafbare forhold er yngre end 5 år fra domstidspunktet og/eller 7-8 år fra handlingstidspunktet.

Den erstatningspådragende adfærd

Den erstatningspådragendes adfærd tillægges ligeledes en rolle i vurderingen af hvorvidt gældssanering skal nægtes i den pågældende situation. Hvor det strafbare eller erstatningspådragende forhold er begået ved en forsætlig eller grov uagtsom handling skal der forløbe en længere periode, end ved en simpelt uagtsom forseelse, før gældssanering kan tildeles.

Der foretages ligeledes en afvejning af skyldnerens ønske om at få ordnede økonomiske forhold over for hensynet til den forurettede og herunder det offentlige ønske om at få dækket sit krav.

Også resocialiseringshensyn kan have betydning, især hvor skyldneren ikke længere begår kriminalitet, har forsøgt at afdrage på gælden eller har gode personlige forhold. Hensynet til resocialisering kan medføre, at der efter en konkret vurdering kan slækkes på kravene til gældens alder.

4) Skyldneren har undladt at afdrage på sin gæld, selv om skyldneren har haft rimelig mulighed herfor

Har skyldner afholdt rimelige afdrag på sin gæld, taler dette for sanering, hvorimod hvis skyldneren har undladt at afdrage på sin gæld, selvom han har haft rimelig mulighed herfor, vil gældssanering i almindelighed være udelukket. Dette vil være tilfældet, hvor skyldner har haft en indtægt, som har gjort det muligt at afdrage på gælden, eller har haft anden indkomst i form af ophævede pensionsordninger, gavebeløb og lignende, hvor han i stedet for at afvikle gælden har forbrugt beløbet.

Skyldner kan også have bragt sine aktiver i sikkerhed for kreditorerne, f.eks. ved ægtepagt eller ved at drive forretning i dennes navn. I disse tilfælde må sanering også som alt overvejende hovedregel være udelukket. Der gælder formentlig en undergrænse, hvorefter der skal ses bort fra helt små beløb bedømt efter en både relativ og absolut vurdering.

Fremgår det af skyldnerens seneste årsopgørelser, at der har været et betydeligt disponibelt beløb, som følge af en høj indkomst eller som følge de skatteretlige regler om fremførsel af underskud, må skyldner redegøre for anvendelsen heraf, og er beløbet ikke i hovedsagen anvendt til at afvikle gæld, eller er anvendt til afvikling af gæld til pårørende er gældssanering som oftest udelukket.

Skyldnerens ægtefælles udnyttelse af fordelagtige skattevilkår indebærer formentlig ikke en nægtelse af gældssaneringen, selvom hustruen havde anvendt dette beløb til eksempelvis forbrug og ikke til at betale skyldnerens kreditorer. Det blev dog samtidig præciseret, at der kunne tænkes tilfælde, hvor forholdet havde stået på i så lang en periode, at også ægtefællens udnyttelse af et skattemæssigt underskud kunne få betydning for spørgsmålet om hvorvidt gældssanering ville blive accepteret eller ej.

5) Skyldneren har indrettet sig med henblik på gældssanering

Gæld, der må antages stiftet netop med henblik på sanering, bør ikke kunne saneres. Derfor vil en skyldner, der har indrettet sig med henblik på gældssanering, i almindelighed være nægtet gældssanering.

Bestemmelsen omfatter f.eks. en skyldner, der forud for indgivelsen af en ansøgning bringer aktiver i kreditorly eller indbetaler beløb på en pensionsordning. Tilsvarende hvis skyldneren kort før indgivelsen af en begæring om gældssanering stifter ny gæld, eller hvis der forligger utilbørlige forhold af mere systematisk art. Dette gør sig gældende i de tilfælde, hvor skyldner gennem særlige arrangementer har forstået at indrette sig således, at han og hans hustru har kunnet opretholde en, i forhold til gælden, urimelig høj levestandard.

Hvis skyldnerens økonomiske forhold generelt forbedrer sig på en sådan måde, at han får mulighed for at afvikle gælden over en overskuelig årrække, vil det forhold at skyldneren ikke påbegynder afviklingen, kunne føre til nægtelse af gældssanering, i hvert fald i en periode. Undlader skyldner at afdrage på gæld, selv om han har rimelig mulighed herfor, kan gældssanering nægtes efter § 197, stk. 2, nr. 4. Hvis skyldneren har udsigt til at modtage større beløb og derfor tilbagekalder en begæring om gældssanering for i stedet selv at bruge pengene kan en fornyet begæring formentlig også afslås.

Også det forhold, at skyldner meddeler arveafkald på et tidspunkt, hvor han har betydelig gæld, vil kunne indebære, at gældssanering nægtes.

Hvis skyldneren og ægtefællen mv. indretter sig på en sådan måde, at aktiverne ejes af ægtefællen, skønt denne ikke har tilstrækkelige midler til at finansiere disse vil en opsparing i aktiverne ikke komme skyldnerens kreditorer til gode, selv om en del af midlerne hidrører fra skyldneren. I så fald bør gældssanering nægtes. Hvis gælden i det væsentligste hidrører fra en virksomhed, som skyldneren fortsat driver, er gældssanering normalt udelukket, jf. nærmere nedenfor. Hvis skyldnerens virksomhed derimod er overtaget af en nærtstående eller af et selskab, hvori en nærtstående udøver bestemmende indflydelse, vil gældssanering være udelukket, hvis det reelt er skyldneren, der driver virksomheden videre.

Er skyldneren ansat i en helt ny anden type virksomhed, der ejes af nærtstående, vil gældssanering også være udelukket, hvis parterne har indrettet sig på en sådan måde, at skyldneren oparbejder et væsentligt overskud i virksomheden, som hans kreditorer dermed er afskåret fra at røre. Hvis skyldneren er ansat i et selskab, der ejes af nærtstående, og dette selskab driver en virksomhed, som skyldneren tidligere drev, er det dog en forudsætning for at nægte gældssanering, at skyldnerens gæld i det væsentligste relaterer sig til virksomheden. Er dette ikke tilfældet, må der kunne afsiges kendelse om gældssanering.

6) Skyldneren stifter ny gæld efter, at gældssaneringssag er indledt

Hvis skyldner stifter ny gæld, efter at gældssaneringssagen er indledt, vil det i almindelighed udelukke ham fra at få gældssanering, jf. § 197, stk.2, nr. 6.. Der stilles ingen krav om størrelsen af den nye gæld, idet selv helt små låneoptagelser eller nye restancer normalt udelukker en gældssanering. Dette gælder også restancer til det offentlige. I overensstemmelse med de andre nægtelsesgrunde, skal der på dette område ligeledes udøves et konkret skøn, jf. "i almindelighed" i indledningen til stk.2. Der kan således forekomme tilfælde, hvor skyldneren efter indledning af gældssaneringssag påføres udgifter til f.eks. optiker eller tandlæge eller andre helbredsmæssige forhold. Under sådanne omstændigheder, at den rette reaktion ikke er nægtelse af gældssanering, men derimod en forlængelse af afviklingsperioden med henblik på at sikre, at det ikke reelt er kreditorerne, der kommer til at betale udgiften.

Hvis skyldneren har stiftet ny gæld men tilbagebetalt denne under sagen, er det mere tvivlsomt om gældssanering er udelukket.

Gældssanering i forbindelse med konkurs

I konkurslovens kapitel 29 findes de særlige regler for gældssanering i forbindelse med konkurs. For at anvende reglerne er det et krav, at gælden, som søges saneret, stammer fra en erhvervsmæssig virksomhed. Reglerne for gældssanering i forbindelse med konkurs er lempeligere, end for gældssanering udenfor konkurs. Samtidigt er der betydelige fordele, som skal tages i betragtning, hvorfor det er centralt at få afgrænset, hvornår betingelserne i konkurslovens kapitel 29 er opfyldt.

Af fordele skal nævnes

- At en almindelig gældssaneringskendelse normalt fastsættes som en fem års afdragsperiode, mens en gældssanering i forbindelse med konkurs som udgangspunkt kun medfører en tre års afdragsperiode.
- At der kan afsiges kendelse om gældssanering, selvom skyldners og dennes eventuelle ægtefælles økonomiske forhold ikke er afklarede, som f.eks. ved arbejdsløshed. Dette vil ikke kunne ske i en almindelig gældssanering,

For både den femårige og treårige ordning gælder, at gældssaneringssagen undtagelsesvis kan genoptages, såfremt skyldners indtægter falder. Derimod er der en vigtig forskel i de to ordninger, hvis skyldners indtægter stiger. I den femårig ordning vil gældssaneringssagen ikke blive genoptaget, skulle skyldners ind-

tægter stige. Det modsatte gælder for den treårige ordning. Her vil en væsentlig forbedring af skyldnerens økonomiske forhold i afviklingsperioden kunne medføre, at gældssaneringssagen genoptages, og der vil kunne ske en forhøjelse af dividendeprocenten. Forbedringen skal kunne henføres til skyldnerens arbejdsmæssige forhold eller en nedgang i skyldners/hustandens udgifter.

Samlever/ægtefælles økonomiske forhold medtages også i denne vurdering. Der stilles som udgangspunkt krav om, at samlever/ægtefælles forhold skal være afklarede og såfremt de er uafklarede- at dette hidrører fra konkurssituationen.

Tilfældighedsprægede forbedringer som for eksempel lottogevinster, arv eller prisudvikling på fast ejendom medregnes ikke.

Indleder skifteretten gældssanering, vil der i overensstemmelse med en almindelig gældssanering blive lagt et budget, som inkluderer et rådighedsbeløb for de enkelte medlemmer af hustanden, medmindre de ikke er omfattet af gældssaneringen. Boede skyldner og ægtefælle/samlever sammen i den periode, hvor gælden blev stiftet indgår den pågældendes indtægter og udgifter i budgettet, selvom det kun er skyldner, som hæfter for gælden.

I forbindelse med konkurs

For at få gældssanering i forbindelse med konkurs er det en forudsætning, at der er afsagt et konkursdekret, og at dekretet har en forbindelse med gældssaneringssagen, uden at det nødvendigvis er skyldneren selv, der behøver at være under konkursbehandling. Det kan også være en person eller et selskab, der har en vis tilknytning til skyldneren. Den hidtidige erhvervsmæssige virksomhed skal, hvad enten den har været drevet af skyldneren selv eller af visse meget nærtstående, være forsvarligt afviklet, for at der kan søges om gældssanering i konkurs. Er virksomheden derimod fortsat i drift må den bringes til ophør via en konkurs, før en eventuel gældssanering indledes. En selvstændig erhvervsdrivende, der vil fortsætte sin virksomhed efter fx en akkord, eller en skyldner, hvis ægtefælle/samlever fortsætter sin virksomhed, er således afskåret fra at få gældssanering i konkurs.

Ansøgningen om gældssanering skal indsendes senest samtidig med at konkursbehandlingen af virksomheden afsluttes- ellers er det for sent.

Betingelser for gældssanering i forbindelse med konkurs

Det er som altovervejende hovedregel udelukket at få gældssanering, såfremt gælden ikke i det væsentligste stammer fra erhvervsmæssig virksomhed.

Uden for erhvervsmæssig gæld falder gæld, der er pådraget i skyldners egenskab som lønmodtager, det kan være forbrugsgæld, tvangsauktionsgæld, men også gæld som skyldneren har pådraget sig ved hobbybetonet erhvervsvirksomhed. Endvidere er det en betingelse, at skyldner skal have opført sig ansvarligt i den virksomhed, som er gået konkurs. Skyldner må ikke have undladt at lede virksomheden. De samme regler gør sig gældende i de tilfælde, hvor det er skyldners nærtstående, der er genstand for konkursbehandlingen.

Skyldner skal godtgøre, at han ikke er i stand til og inden for de nærmeste år ingen udsigt har til at kunne opfylde sine gældsforpligtelser. Han skal således godtgøre kvalificeret insolvens og har bevisbyrden herfor. Vurderingen bygger normalt på et skøn over, hvad skyldneren kan oppebære af indtægter i fremtiden, og hvilke aktiver der kan realiseres. Når gældssaneringen derimod søges i konkurs, spiller sidstnævnte dog ingen nævneværdig rolle, idet aktiverne i almindelighed må antages at være realiseret i forbindelse med konkursbehandlingen.

Der stilles dog krav om – som i gældssanering udenfor konkurs- at en kendelse om gældssanering skal føre til en varig forbedring af skyldnerens økonomiske forhold. Skyldes den væsentlige usikkerhed omkring den fremtidige økonomiske situation således, at der ikke kan afsiges en kendelse der fører til en varig forbedring, er gældssanering udelukket. Dette vil være tilfældet, såfremt skyldneren har undladt at indgive selvangivelse, så det ikke kan afgøres, om skyldneren har en restskat, eller hvis skyldneren ejer anparter i spekulatjonsøjemed, som vil kunne pådrage ham yderligere gældsforpligtelser.

Uafklarede økonomiske forhold

I den almindelige gældssanering er det normalt en betingelse, at skyldnerens økonomiske forhold er afklarede, og skifteretten indleder almindelighedsvis ikke gældssaneringssag her, hvis der er usikkerhed om skyldnerens aktuelle og fremtidige indtægt.

Ved gældssanering i forbindelse med konkurs stilles der imidlertid ikke krav om, at skyldnerens økonomiske forhold er afklarede. Der foreligger således mulighed for at fastsætte den forventede indtægt mere skønsmæssig, så der stilles ringere krav til styrken af beviset ved indledning af sagen. Derfor er gældssanering i forbindelse med konkurs ikke udelukket, selvom skyldners indtægtsforhold er behæftet med væsentlig usikkerhed pga. arbejdsløshed eller påbegyndelse af ny virksomhed, så længe de er uafklarede på baggrund af konkursen.

Er der i ægtefællens forhold uafklarede forhold vil dette normalt føre til at såvel skyldneren som ægtefællen - hvis denne samtidig søger gældssanering- nægtes gældssanering, i hvert fald hvis ægtefællens uafklarede forhold ikke er affødt af skyldnerens konkurs.

Spørgsmålet om hvordan skifteretten vil reagere, hvis ægtefællen ejer en ejendom, som er overbehæftet, er stadig uafklaret i praksis. Havde det været skyldners ejendom og var det gældssanering efter de almindelige regler, ville denne som udgangspunkt skulle sælges før en evt. gældssaneringssag. I gældssanering i forbindelse med konkurs er der ikke samme krav til afklarede økonomiske forhold. Ligeledes har udgangspunktet altid været, at skifteretten ikke kan kræve, at ægtefællens/samleverens aktiver skal realiseres. Problemstillingen er dog stadig uafklaret i praksis.

Øvrige betingelser/udelukkelsesgrunde

En række forskellige forhold spiller en rolle for vurderingen af, om der kan afsiges kendelse om gældssanering. Følgende forhold vil tale imod åbning af en gældssaneringssag.

- skyldner har handlet uansvarligt i økonomiske anliggender
- en ikke uvæsentlig gæld er pådraget ved strafbare eller erstatnings pådragende forhold
- skyldner har undladt at afdrage på sin gæld, selvom skyldneren har haft rimelig mulighed herfor
- skyldner har indrettet sig med henblik på gældssanering
- skyldneren stifter ny gæld, efter at gældssaneringssag er indledt, medmindre den er indledt som følge af opstart af ny virksomhed.

Om udelukkelsesgrundene henvises i øvrigt til afsnit X (tænker det her vel skal være i sammenhæng med det andet, jeg har skrevet) ovenfor.

Opfyldes betingelserne for gældssanering i forbindelse med konkurs, er det den klart mest attraktive ordning, da den både er lempeligere i forhold til de krav, man skal opfylde, og samtidig indebærer en hurtigere afvikling af gælden.